

Hem estimat la vida.

Una història sobre l'Alzheimer.

Maria Millan Escasany

Tutor: Salvador Huertas

Màster en disseny gràfic

2017/18

–
Índex

04

Tema

Problema
Definició del tema
Públic objectiu
Objectius
Emmarcament del treball

09

Eix conceptual

10

**Documentació
i referents**

Concepte
Alzheimer
Composició

20

Aplicacions

21

**Eix de la
identitat gràfica**

Naming
Color
Imatge
Tipografia
Format i material
Composició
Tècnica

30

Resultat final

51

Conclusions

52

Bibliografia

La memòria és la nostra funció cerebral més valuosa. Defineix qui som de la mateixa manera que el coneixement acumulat i les experiències viscudes. Fa que jo sigui jo i tu siguis tu. Ens converteix en únics. Quan comencem a perdre els nostres records, comencem també a deixar de ser qui som.

Dominic O'Brien

Els records es perden en el camí de l'Alzheimer. L'avi ja no és qui era; perd la seva personalitat i parts de la seva vida.

Una de cada dues persones té relació directa o indirecta amb l'Alzheimer. És una malaltia que la majoria de població entén a nivell general, però encara desconeguda emocionalment per aquells qui no la pateixen o que tot just hi acaben de començar a conviure.

I què passa amb la persona que cada dia perd parts de la seva vida? Necessitem recuperar aquests records. La ciència avança a passos gegants, però encara som lluny de trobar una solució a l'Alzheimer. Mentrestant, neix la necessitat de dissenyar sistemes que ajudin a estimular la memòria, a retrobar anècdotes del passat, a explicar-nos històries d'ahir. Perquè totes aquestes petites històries formen la nostra vida.

Si el malalt no les pot recuperar, si us plau, que algú ho faci per ell i que per un instant, despertem una emoció, un calfred, un bri de llum en la seva memòria.

L'Alzheimer en primera persona.
Relats de vida als quals els falten parts importants que la persona malalta és incapaç de recordar. Converses a cau d'orella.

Hem estimat la vida és un projecte editorial centrat en la manca de parts de vida en la memòria d'una persona que pateix Alzheimer.

És important evidenciar els efectes que deixa la malaltia en la ment del pacient i més important és encara dissenyar un sistema que permeti preservar els records a qui ja no ho pot fer. Aquests són els dos reptes que ens fem a l'hora d'iniciar el projecte.

Parteix de la idea inicial de crear un treball centrat en la conceptualització i en la força emocional del disseny gràfic.

Paraules clau

Alzheimer
Buidor
Records
Preservar
Íntim

“L'Alzheimer esborra la memòria, no els sentiments.”

Pasqual Maragall

És molt important estimular emocionalment les persones que pateixen Alzheimer. Per això, aquest projecte, que se centra en la història de vida d'un malalt, busca fer sentir emocions. A través dels records explicats per familiars i amics, s'apropa el pacient a la seva realitat viscuda. És normal que no recordi cada anècdota, però sent la confiança dels qui l'estimen i li enseyen aquells fragments de la seva vida. Això fa que el malalt centri l'atenció, treballi la memòria i remogui les seves emocions.

–
Tema

Públic objectiu

El 54% de les persones té una relació directa o indirecta amb l'Alzheimer. Familiars, amics, veïns, companys de feina i nosaltres mateixos estem exposats a patir-lo. Per això, aquest és un projecte per a tots i especialment per a les famílies i pacients que pateixen la malaltia.

El fill, el nét, la parella d'un pacient amb Alzheimer busca maneres de no perdre la persona amb la qui conviu. Estimula el seu cervell, li fa preguntes, li explica experiències viscudes. De la recerca desesperada de fórmules per a retenir els records neix **Hem estimat la vida**. Per això, en un primer nivell, el públic objectiu d'aquest projecte és l'entorn (amics i familiars) d'un malalt i el propi malalt, ja que es tracta d'una peça íntima, propera i de relats de vida narrats a cau d'orella.

Però en un segon nivell, les estadístiques indiquen que més de la meitat de la població es veu afectada per la malaltia de manera directa o indirecta. Això ens fa pensar que és necessari que un projecte emocional sobre l'Alzheimer com és aquest arribi també a aquells que no coneixen la malaltia de prop.

Hem estimat la vida vol emocionar, vol provocar sentiments i, a través de recursos gràfics, viure què és l'Alzheimer. D'aquesta manera, s'apropa una realitat cada vegada més present a la nostra societat i que en qualsevol moment ens pot afectar a nosaltres.

Posar-se a la pell d'una persona que pateix Alzheimer és pràcticament impossible amb les aplicacions gràfiques existents.

El disseny gràfic pot ajudar a preservar fragments de vida perduts, parts vitals de la persona, aquells elements que defineixen la personalitat del pacient. Fem que els records es mantinguin vius.

Objectius del projecte

Aquest projecte té com a objectiu dissenyar un sistema de preservar els records, poder recuperar aquells perduts i poder-los reviure a través de les històries de familiars i amics. En segona instància, també té com a objectiu apropar la malaltia a qui encara no la coneix de prop. És un projecte per a tots i especialment per a les parelles, fills i néts d'un malalt d'Alzheimer. Però sobretot és un homenatge a les històries de totes les persones que ja no poden recordar fragments de qui són i és una manera de conservar les seves vivències.

Objectius del disseny

L'objectiu principal a nivell gràfic és aportar les solucions necessàries per, d'una banda, ajudar a recordar els fragments de vida que els pacients amb Alzheimer han perdut i, de l'altra, que tots poguem aprendre i sentir l'impacte i els efectes d'aquesta malaltia en primera persona.

Tema

Emmarcament del treball

Hem estimat la vida és un projecte sobre anys viscuts i perduts per l'Alzheimer. És alegòric pel que fa als records que té el pacient a la seva memòria i descriptiu en les vivències narrades pels seus familiars i amics, que responen al qui?, què?, on?, quan? i com?.

Però sobretot és un projecte emocional. Parteix de la part més privada de la malaltia. De la nostàlgia del passat que està fragmentat i al qual li falten parts, de la delicadesa dels records, de la fragilitat de la ment.

És una mirada directe a la memòria d'un pacient d'Alzheimer. És una part absent i una altra recuperada. I és necessàriament intromissiu en la vida del malalt per a poder oferir un resultat que emocioni i que ajudi a preservar tot allò que forma part de la seva personalitat. Sense indagar en la seva part més íntima, és impossible fer-lo recordar.

Aquest projecte fuig de tot allò modern. Busca precisament el passat. En els records i en la manera de presentar-los. És un projecte d'històries petites i quotidianes i de l'esforç per a guardar aquests moments dins nostre.

–

Eix conceptual

Conceptes

La base del projecte

Falta de memòria

Buidor

Absència

Falten parts

/fragments

Desconeixement

Confusió

Dubtes

Oblit

Records perduts

Desaparèixer

Emocions

Què volem transmetre

Calidesa

Nostàlgia

Proximitat

Honestedat

Sensibilitat

Pell de gallina

L'Alzheimer es relaciona amb conceptes com la buidor, el desconcert o la confusió, provocats per la falta de memòria.

En aquest projecte, focalitzarem el disseny entorn la idea de “falten parts”. Falten parts de vida, parts importants que s’han esborrat a causa de la malaltia.

Hem estimat la vida vol transmetre una calidesa dels anys viscuts i un punt de nostàlgia. Vol fer emocionar i, per tant, vol ser una peça propera i feta amb molta sensibilitat.

Documentació
Concepte

Wim Lambrecht with Lauren
Grusenmeyer (2012)
The Crime Scene.
Newspaper for Filmfestival Ghent

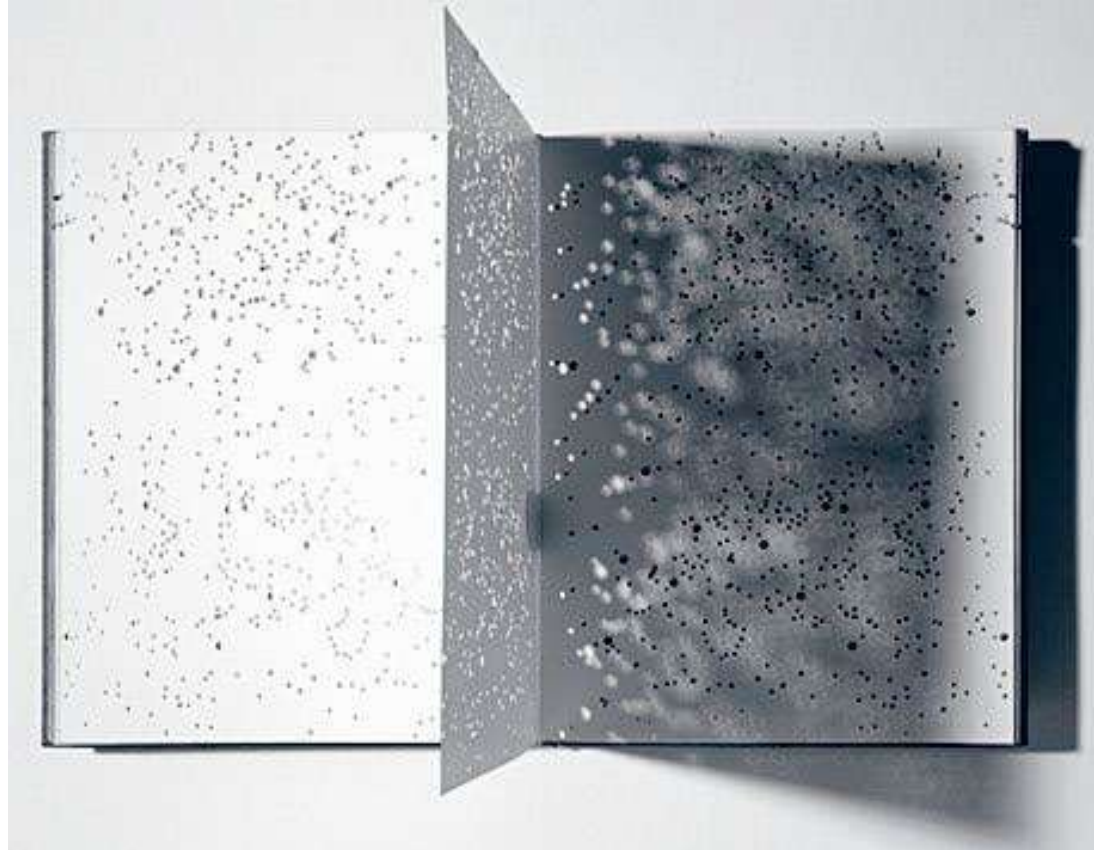
Latifa Echakhch (2015)
Die Dekonstruktion von Geschichte
und Kunst als vielseitiges Werkzeug

En una primera fase, ens documentem sobre el concepte que volem tractar en el projecte: l'absència de fragments, la sensació de que falten parts, la buidor. Busquem textos on hi falten parts perquè estan tapades o retallades. Anem a la recerca d'històries incompletes, desaparegudes.

—
Documentació
Concepte

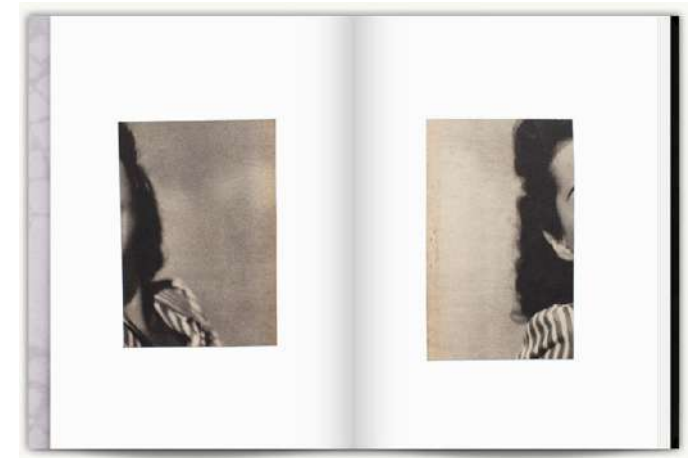
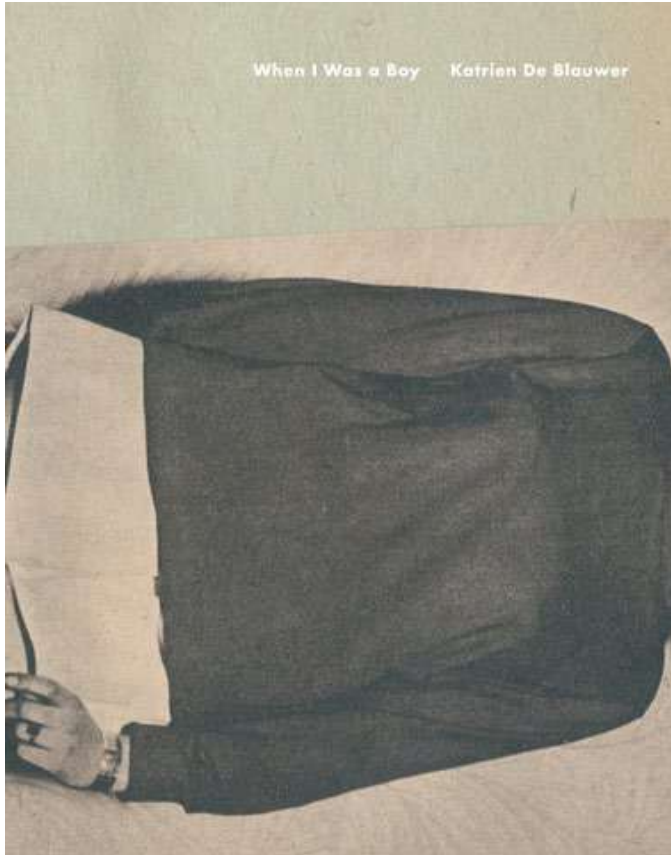

—
Totally Drunk. Online publication for
graphic inspirations

—
Helfried Hagenberg (1940)
—
Eclipse

—
Documentació
Concepte

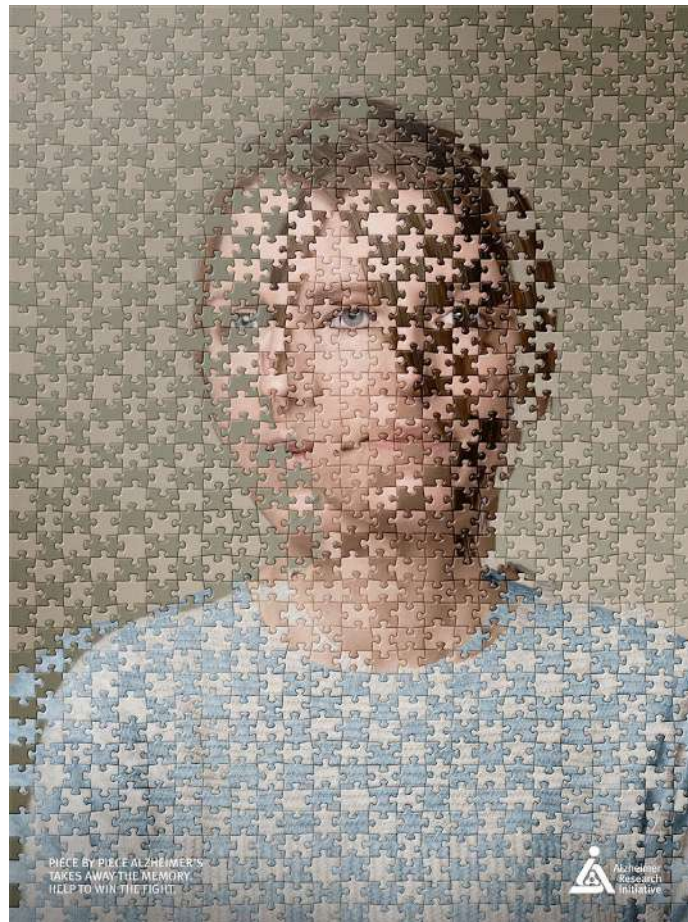
Katrien de Blauwer
—
When I Was a Boy

Katrien de Blauwer
—
I do not want to disappear
Silently into the night

Documentació

Alzheimer

Busquem referents en campanyes fetes anteriorment per a combatre l'Alzheimer. No és l'objectiu d'aquest projecte, però és necessari i interessant veure què s'ha fet prèviament sobre aquest tema.

BBDO, Germany for Alzheimer Forschung Initiative

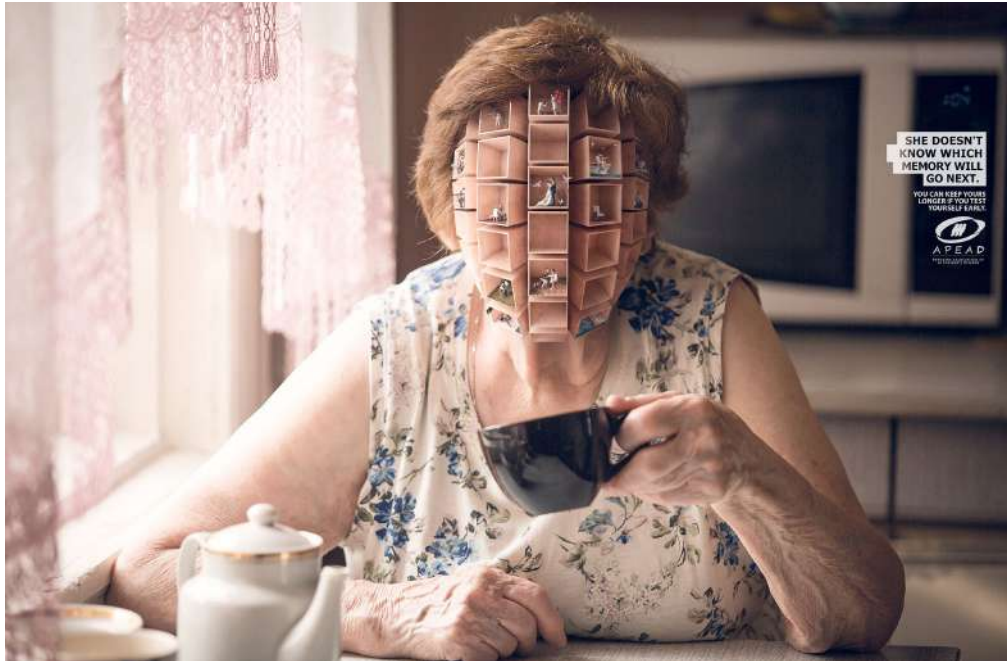
Remember me

Rejane Dal Bello

Alzheimer Netherland Brand Implementation

Documentació
Alzheimer

J. Walter Thompson (2015)
Memories

Angeline Ostinelli (2009)
Paroles d'alzheimer

Documentació
Alzheimer

Gregg Segal

Remembered. The Alzheimer's Photography Project

—
Documentació
Alzheimer

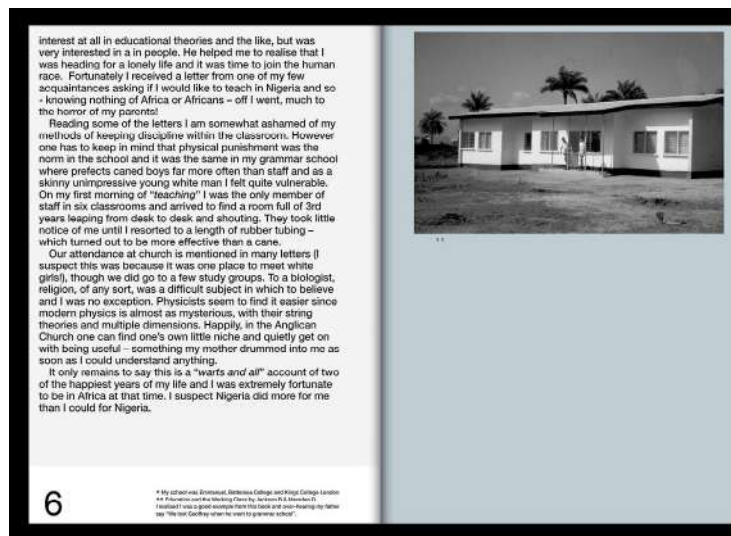

—
I remember. Pàgina web participativa feta de records
<http://i-remember.fr/en>

Documentació
Composició

Lamm & Kirch (2014)
Das Auge des Arbeiters

charlienewhouse
Letters from Lagos

Ens documentem també sobre tipus de composició que ens encaixen amb el projecte. Amb la manera com distribuïm els elements gràfics com la tipografia i la imatge també transmetem memòria, proximitat i un punt de nostàlgia.

—
Documentació
Composició

Rubio & del Amo
—
La imagen del tiempo

Aplicacions

Cada història és única i personal. En la història de vida narrada en aquest projecte, es proposen les següents aplicacions: pòsters diferenciats per temàtica (amor, família i amics) i una publicació.

És important diferenciar els dos tipus d'aplicació. A la publicació, s'hi explica la biografia del protagonista, el pacient amb Alzheimer, i els seus records afectats per la malaltia. Els pòsters, en canvi, són el conjunt de totes les anècdotes explicades a la publicació, però aquesta vegada, sota la mirada de familiars i amics. És una manera de preservar els seus records i de materialitzar-los en petites càpsules que es poden guardar dins una caixa de sabates, espai on sovint els podem trobar.

Eix de la identitat gràfica

Naming

A l'hora de dissenyar, es crea una identitat protagonitzada per la contenció, la delicadesa, la calidesa i la intimitat dels records. Es tracta d'un projecte únic, del qual podria haver-hi més números, però aquesta no és la intenció principal ni s'ha plantejat d'aquesta manera. **Hem estimat la vida** va més enllà i explora el concepte de la buidor en l'Alzheimer en la història de vida d'un sol pacient.

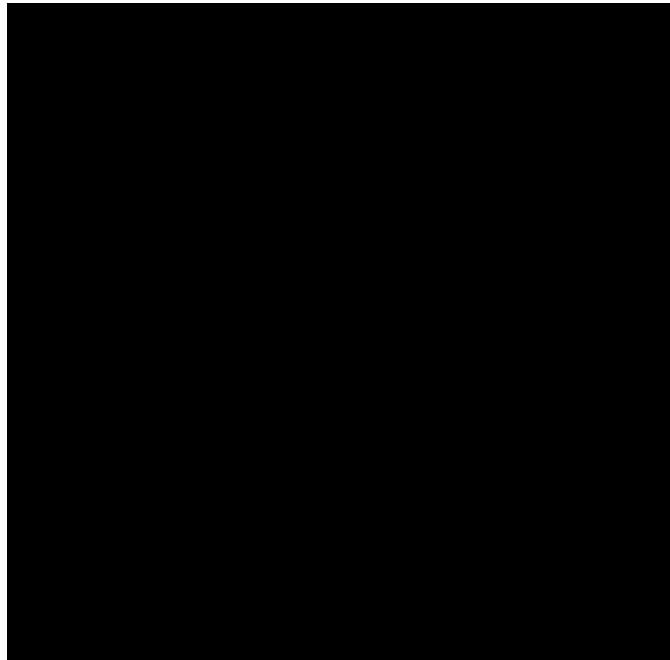
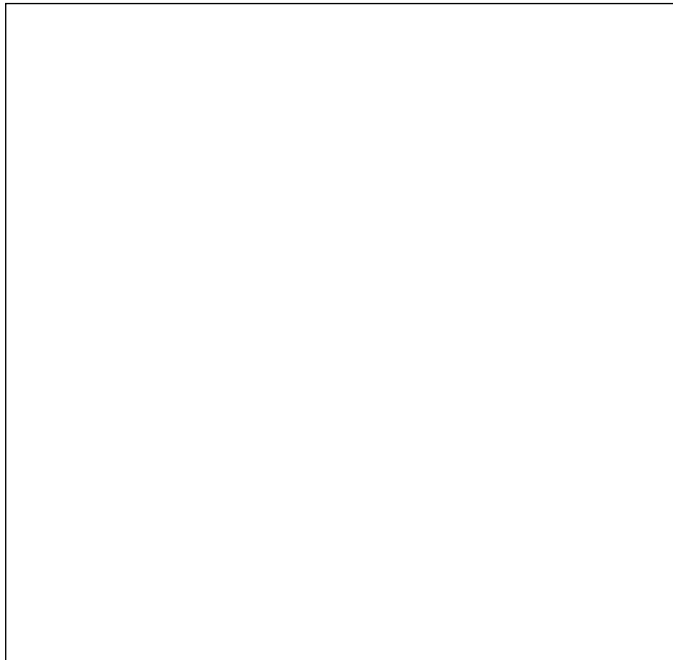
El naming del projecte, per tant, sorgeix de la necessitat d'expressar un sentiment nostàlgic que englobi tota una vida. No és una paraula que defineixi la buidor, ni permet tampoc identificar el nom amb l'Alzheimer. Per això hi ha un subtítol més descriptiu. **Hem estimat la vida** és una frase senzilla i breu amb subjecte + verb + predicat que provoca una emoció i que resumeix els anys viscuts i la intensitat d'aquests. El subjecte és en primera persona del plural (nosaltres), perquè les històries narrades no són només de la persona malalta, sinó compartides amb els seus familiars

i amics, que també formen part del projecte. El verb és un pretèrit perfet compost d'estimar (hem estimat) i, per tant, indica una acció que ha començat en el passat i que dura fins al present, o que la seva terminació està dins el període de l'enunciació. Amb aquest temps verbal es busca emmarcar el treball en el passat i el present alhora.

Eix de la identitat gràfica

Color

El blanc i el negre s'usen per a la base tipogràfica. Però el projecte no es limita a aquesta dualitat. Parlem de passat, però parlem de records. I els records no són en blanc i negre; cada etapa de la vida té els seus colors. Com que usem els originals de les fotografies, són aquestes les que determinen la gamma cromàtica en cada cas.

Eix de la identitat gràfica

Imatge

Parlem de records i no hi ha millor manera de fer-ho que amb fotografies del passat. Per tant, el tipus d'imatge és fotografia de la família, d'amics i d'experiències viscudes.

Se'n conserva el seu format i color original: o blanc i negre o sèpia o color, per a preservar l'autenticitat de cada època.

L'elecció tipogràfica és important, ja que ajuda a donar-li un aire tradicional al projecte. Es vol ser contingut, íntim. No és una peça de diumenge, és una peça del dia a dia. No pretén ser elegant, sinó proper. No es vol ser excessivament antic, sinó buscar un equilibri entre el passat i el present.

– **Austin.** Una tipografia amb contrastos, contemporània i originàriament dissenyada per a la revista Harper's&Queen als anys setanta.

De la col·lecció Austin, les versions que s'utilitzen en text petit a **Hem estimat la vida** són la Austin Text Roman i la Austin Text Bold. Dos pesos clàssics ideals per aquest projecte. Per als títols dels pòsters (on s'hi aplica un cos major), es fa ús de la Austin Medium. Aquesta versió de la família té una àmplia varietat de pesos i permet identificar molt bé els contrastos de diferent gruix.

La grandària de la font també juga un paper important. S'opta per una grandària petita, que mantingui la intimitat del projecte. És primordial que es preservi el caràcter contingut i discret. Només s'usen grandàries superiors per als destacats i els títols dels pòsters.

– **Helvetica.** Una tipografia sans serif i neutral del 1957 que contrasta amb la Austin. S'ha utilitzat en els peus de fotografia del projecte.

Austin Medium
abcdefghijklmnopqrstuvwxy
ABCDEFGHIJKLMNÑOPQRSTUVWXYZ
1234567890.,:;!?

Austin Text Roman
abcdefghijklmnopqrstuvwxy
ABCDEFGHIJKLMNÑOPQRSTUVWXYZ
1234567890.,:;!?

Austin Text Bold
abcdefghijklmnopqrstuvwxy
ABCDEFGHIJKLMNÑOPQRSTUVWXYZ
1234567890.,:;!?

Helvetica Regular
abcdefghijklmnopqrstuvwxy
ABCDEFGHIJKLMNÑOPQRSTUVWXYZ
1234567890.,:;!?

Helvetica Bold
abcdefghijklmnopqrstuvwxy
ABCDEFGHIJKLMNÑOPQRSTUVWXYZ
1234567890.,:;!?

Eix de la identitat gràfica

Format i material

Hem estimat la vida és un projecte format per quatre peces dividides en dos blocs diferenciats.

Publicació

La publicació té un format A5. És un llibre íntim, un recull de petits records afectats per l'Alzheimer. L'A5 és un format adequat, ja que en el llibre hi trobem una part de passat (la biografia) i una part de present (records afectats per la malaltia).

Pòsters

Una sèrie de tres pòsters recopilen i preserven els records del malalt. Tots tres coincideixen amb formats de l'època (segona meitat del segle XIX). El pòster de l'amor té un format "Hoja del lunes" (320x440 mm). Va ser el nom que va adoptar l'únic diari autoritzat a publicar-se en dilluns des de 1925 fins a 1982. El pòster de la família té format foli (215x315 mm); era la grandària de paper que s'utilitzava a Europa abans que entrés en vigor una norma internacional que va normalitzar les grandàries en l'ISO A4.

Aquests dos pòsters estan troquelats en els límits de cadascun dels records (fotografies), de manera que es pot extreure cada anècdota per separat. El motiu per a usar aquesta tècnica és la necessitat de poder diferenciar cada moment com a únic i és a la vegada una metàfora de la ment del pacient d'Alzheimer. Els moments que reté a la seva memòria són aleatoris. Per això, si n'extraïem un, està perdent un fragment de la seva vida, hi quedarà un forat.

Però en aquest projecte, com ja s'ha repetit, busquem també maneres de preservar-los i de no perdre'ls.

Finalment, el pòster de l'amistat té les mides d'una "octavilla" (110x160 mm); un format utilitzat en publicitat durant molts anys.

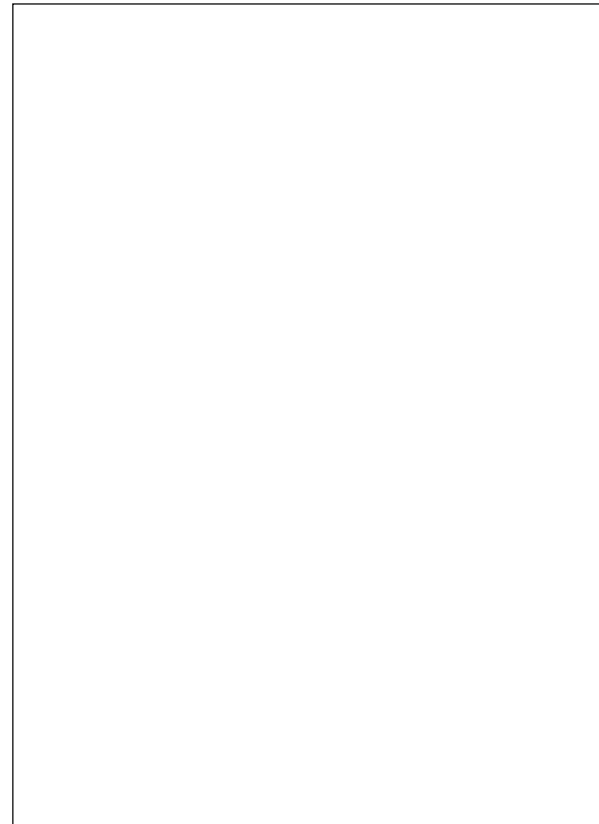
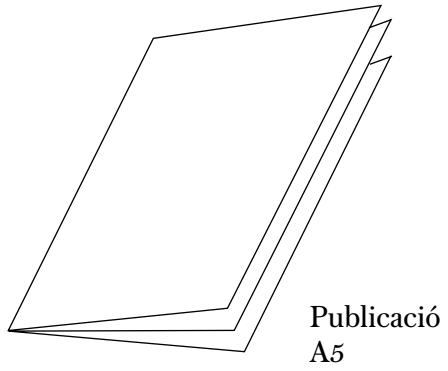
Un lloc a on guardar els records

Els records sovint es guarden en caixes de sabates. És per això que a la publicació i als pòsters els n'acompanya una. No és una caixa qualsevol i sí que ho és. És una caixa de l'època (dels anys

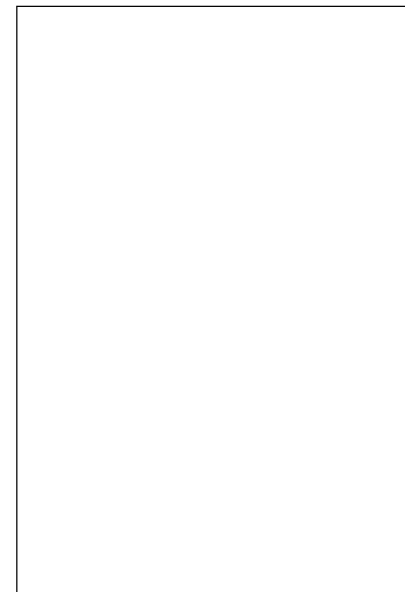
60), destinada a guardar cadascun dels retalls, dels fragments, de la memòria del malalt, per tal de preservar-los. Per aquest motiu, tots els formats que s'han fet tenen com a objectiu final cabre-hi dins de la caixa. Si bé el pòster format foli i format "Hoja del lunes" no hi caben dins la caixa, sí que ho fan els records que s'extreuen després de retallar-los. Quan el malalt els va perdent a poc a poc, sempre hi ha un lloc a on retenir-los. Perquè els records no desapareixen si tenim un lloc a on guardar-los. Aquesta caixa de sabates no s'ha volgut modificar ni alterar de cap manera perquè preservi el seu estat original.

—
Eix de la identitat gràfica

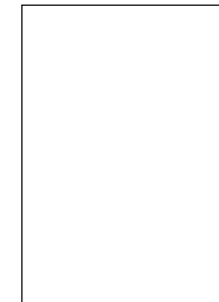
Format i material

Pòster
“Hoja del lunes”
320x440 mm

Pòster foli
215x315 mm

Pòster
“octavilla”
110x160 mm

Eix de la identitat gràfica

Format i material

En la recerca d'un projecte honest, proper i amb poca alteració, el material pel qual s'ha optat és paper i cartolina reciclats obtinguts a Raima.

Paper Revive

Paper 100% reciclat i ecològic, sense clor. Totalment reciclable i biodegradable, compromès amb el medi ambient. Paper de 100 g/m². Dimensions originals: 70x100 cm.

Aquest és el paper sobre el qual s'han imprès els tres pòsters, l'interior i el folre del llibre.

Cartolina reciclada rústica

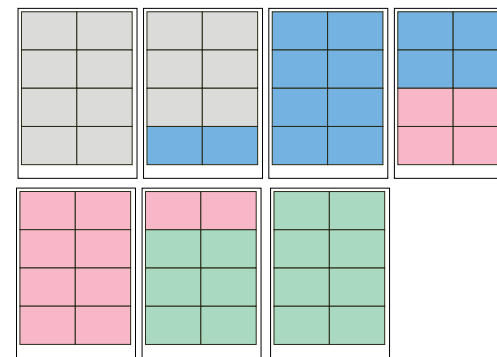
Cartolina reciclada. Gramatge 150 g/m². Dimensions originals: 70x100 cm.

Aquesta és la cartolina sobre la qual s'ha imprès la coberta.

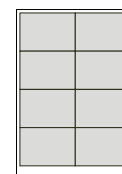
Impressió

Pel que fa al llibre, s'imprimiria per imposició i per tal de tenir la mínima merma, cal imprimir-la sempre en números múltiples de 4. D'aquesta manera, només hi ha 1060,15 cm² de merma per cada full. Quatre publicacions hi caben en 7 fulls de 70x100 cm. Si s'hagués d'imprimir en impremta, s'afegirien vuit pàgines més a la publicació, per tal de fer una imposició de 16 pàgines.

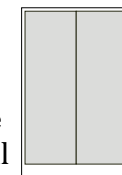
Publicació
(4 per cada
7 fulls)
—
1060 cm² de
merma/full

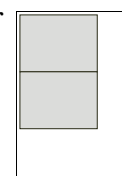
Coberta (8
per full)
—
1060 cm² de
merma/full

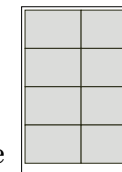
Folre
(2 per full)
—
1579 cm² de
merma/full

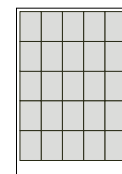
Pòster amor
(2 per full)
—
3953 cm² de
merma/full

Pòster
família
(8 per full)
—
1055 cm² de
merma/full

Pòster
amics
(25 per full)
—
1540 cm² de
merma/full

Eix de la identitat gràfica

Composició

Publicació

És una publicació que s'apropa més a un llibre que no a una revista.

Adequant la composició a la grandària de les pàgines (DIN A5), s'opta per tres columnes en cada pàgina. Els destacats es distribueixen en l'ample de dues o tres columnes, mentre que el text base es distribueix en dues columnes i en algunes ocasions en una, deixant la resta lliure. Es combina fotografia a sang amb fotografia amb marges i de diferent grandària. Aquesta mescla ens evoca a les fotografies familiars i als records.

Pòsters

Els pòsters són un recull de records i anècdotes íntimes sobre l'amor, la família i l'amistat. En els dos primers, la composició es forma per un collage de fotografies de diferent grandària distribuïdes en retícules: de 12 columnes de la mateixa amplada (amor) i de 2 columnes de diferent amplada (família). En els tres pòsters hi destaca el títol i una breu entradeta en un dels extrems.

El dors dels pòsters respon al: "Què? Quan? Com? Qui? On?". El "què" respon al títol de l'anècdota, el "quan" a l'any o moment de la vida (aquests dos destacats en bold), el "com" és l'explicació del record, el "qui" és la llista de les persones que han participat en aquella història i el "quan" l'espai on va succeir. Estan separats per espai en blanc i per guions (-) que introdueixen la informació.

Eix de la identitat gràfica

Tècnica

Hem estimat la vida ha buscat maneres de transmetre el concepte principal plantejat a l'inici del projecte: la buidor. No s'ha buscat en cap cas trobar moltes maneres de parlar de l'Alzheimer, sinó que se centra en una de sola, que és "falten parts".

Aquesta idea s'ha transmès de tres maneres diferents: a través d'històries amb parts guixades; a través d'històries amb parts en blanc; i a través d'històries amb un buit físic, on hi falten parts del paper.

Amb les tres tècniques, el que fem és esborrar dades importants de la vida del pacient de la publicació, informació que podrà trobar als pòsters: persones, anys, detalls, coses que l'han fet ser feliç

De la mateixa manera, els pòsters, que recopilen totes aquestes dades de cada història, estan troquel·lats. Aquesta tècnica té una doble funció: d'una banda, en un paral·lelisme amb la ment del malalt d'Alzheimer, els records poden ser extrets i deixar un buit; d'altra banda, això també permet guardar-los en una caixa de sabates i preservar-los per sempre.

—
Resultat final
Publicació

Hem estimat la vida.
Una història sobre l'Alzheimer.

HEM ESTIMAT LA VIDA.

No què estem Alzheimer. Però ho intentat
aber si far no n'haqueu tingut, potser no
m'ha agosta mania per a preservar els
memòria. Però va tenir.

Just com heu la memòria i cognició d'una
person amb Alzheimer. El protagonista d'aquesta
pel·lícula és el nostre Pep Escarpas. Als pòsters
de la nostra història narrada pel seu amic
Jordi, per a preservar les seves memòries i
esperances.

HIEM ESTIMAT LA VIDA.

No sé què és tenir Alzheimer. Però ho intento
saber. Si l'avi no n'hagués tingut, potser no
tindria aquesta mania per a preservar els
records. Però en va tenir.

Aquí hi trobaràs la memòria esquiuçada d'una
persona amb Alzheimer. El protagonista d'aquests
fragments de vida és en Pep Escasany. Als pòsters
hi ha les mateixes històries narrades pels seus amics
i familiars. Per a preservar-les tot i que en Pep ja no
les pugui retenir.

Diu Dominic O'Brien que la memòria és la nostra tasca més valuosa. Que defineix qui som de la mateixa manera que el coneixement acumulat i les experiències viscudes. És que jo i tu siguis tu. Ens converteix en únics. I que quan comencem a perdre els nostres records, comencem també a deixar de ser qui som.

Què?

HEM ESTIMAT LA VIDA.

No sé què és tenir Alzheimer. Però ho inter
saber. Si l'avi no n'hagués tingut, no
tindria aquesta mania per a
records. Però en va
Aquí hi

Però no sé què és tenir Alzheimer. Però ho inter
saber. Si l'avi no n'hagués tingut, no
tindria aquesta mania per a
records. Però en va
Aquí hi

—
**jo sóc el Pep Escasany,
el Pep de les aixetes.**

A l'escola, 1942.

Vaig néixer el 30 de setembre del 1931, pocs anys abans que esclatés la guerra civil a Espanya. Vaig néixer al barri de Sants, al carrer Galileu, nº 77 bis, en una família catalanista.

El meu pare tenia un taller d'aixetes i la meua mare treballava a casa. Tenia una germana un any i mig més gran, amb qui jugava al carrer i passava les hores. Vaig venir al món just abans d'una guerra civil i d'una postguerra dura. Però tot i així, he estimat la vida i l'he aprofitat fins als últims dies.

— **La guerra civil**

Quan va esclatar la guerra civil espanyola, el meu pare va anar a la guerra i la meua germana i jo ens vam quedar cuidant de la meua mare.

Quan sonava la sirena perquè hi havia un bombardeig imminent a la ciutat, anàvem a la botiga del tossinaire i ens amagàvem als soterranis per a protegir-nos. En temps de guerra, anàvem al cine Galileu, que estava just davant de casa nostra, i dinàvem al menjador comunitari per a nens.

Van ser temps difícils. A casa vam passar molta gana. La meua mare ens feia tancar el llum a l'hora de sopar, perquè no veiéssim que menjàvem menjar corcat.

El nostre veï feia estraperlo i anàvem al terrat de casa a menjar el pa que ell aconseguia. Durant uns mesos, fins i tot em va afillar una família del poble d'Aiguaviva perquè m'alimentés bé i em recuperés de la misèria que la guerra havia deixat al seu pas.

— **La postguerra**

Recent complerts els 12 anys, vaig anar a l'Escola Industrial i vaig aprendre a dibuixar, una de les meues passions. Però vaig haver-ho de deixar per ajudar al taller del meu pare, que en temps de postguerra havia de fer reviure el negoci familiar.

Quan el meu pare va tornar de la guerra, em va inscriure al Club Esportiu Mediterrani, una associació fundada l'any 1931 per un grup d'entusiastes de l'esport, en particular de la natació. A les meues estones lliures, anava a nedar i així vaig descobrir el món del waterpolo. Els entrenadors que em van conèixer em van federar i vaig començar a jugar a l'equip del club. Allà vaig conèixer la majoria dels meus amics de tota la vida: El Vidal, el Paulino, el Teclas, l'Hijomío, el Papi, el nen del sastre, el Manel, l'Hortis... tots formàvem part de la colla. Anàvem a ballar cada dissabte a el Tivoli, el Bahía, Olotava i el Club Liceo.

A la Mila, 1951. Com tots els nois de la meua edat, vaig anar un any i mig a la mila, a Figueras, i em van fer Cabon primero. Trobava molt a faltar els meus pares i la meua germana "Adiós Figueras la Tramuntana con su Castillo, que yo me marcho para mi casa que ya he cumplido...". Aquesta canço la cantàvem contents tots els companys que havíem compartit aquells mesos al front nacional quan tornàvem cap a casa amb les nostres famílies.

“Adiós Figueras, la Tramuntana con su castillo, que yo me marcho para mi casa que ya he cumplido. Mucho lo siento dejarte aquí, ¡pero me espera la novia mía la que se acuerda mucho de mi! Cuando cojo la maleta y me voy a la estación, al oír esta palabra se me ensancha el corazón. La chimenea va hechando humo, vuela que vuela y el maquinista lleva una marcha muy placentera. Más adelante se oye una voz...¡es la que dice 5 minutos parada y fonda en la estación! Y me van preguntando, las chicas guapas si he visto a su hermano. Y yo les digo con mucha alegría: ¡a su hermano lo he dejado barriendo la compañía! Para mi padre le traigo tabaco, para mi hermana un vestido blanco, para mi madre le voy a regalar la licencia de su hijo ¡para que no sufra más!”

Sortida amb els amics, 1952. Al Club Esportiu Mediterrani vaig conèixer la majoria dels meus amics de tota la vida: El Vidi, el Paulino, el Tectas, l'Hipòrito, el Pape, el nen del aspre, el Manel, l'Horris... tots formàvem part de la colla. Eren recent tornats de la Mila i teníem ganes de fer el bog.

La Colla del Mediterrani, 1953. Era
agradava l'aigua. A la piscina nedàvem
i entreteníem a waterpòlo i a la platja
anàvem a fer el gamberro.

La Margarita

Era l'any 1953 quan vaig conèixer a la meua futura esposa, la Margarita Moreno, una noia madrilenya vinguda a Barcelona aquell mateix any. Ens van presentar les amigues que teníem en comú una nit d'agost a l'envelat de Sants durant la festa Major del barri. Aquella nit vam ballar el ball del fanalet plegats. Jo no em volia comprometre perquè havia tornat de la mili i volia passar-m'ho bé. La Margarita m'agradava però només érem amics. Durant tres anys vam anar coincidint amb els amics; ens veiem quan anàvem a ballar i per les festes, amb tota la colla.

Tres anys més tard, a la Margarita li va sortir un pretendent, i el Manel, el meu millor amic, em va dir: si t'interessa la Margarita, no t'aturis perquè li ha un que li va darrera. Va ser llavors quan vaig quedar amb ella al cafè Moka de les Rambles una nit de reis i li vaig demanar si volia ser la meua núvia. La Margarita em va dir que sí i el dia de Sant Josep, vaig convidar la Margarita a casa els meus pares i la vaig presentar.

Un mes més tard, el dia de la mare de Déu de Montserrat, a l'abril, va morir el meu pare d'un atac de cor. Jo tenia 27 anys i em vaig fer càrreg del taller. Al principi era jo i tres treballadors més, que vam deixar el negoci de les aixetes i vam passar a fer mecànica industrial: peces per a avions, per a cotxes, per a trens...al cap dels anys, vam arribar a ser 16 treballadors. Treballàvem moltes hores: de 7h del matí fins a les 8 o les 9 de la nit.

Els dissabtes, vaig deixar de sortir amb els amics per a escriure-li cartes a la Margarita, que estava en una residència de noies i no podia sortir més tard de les deu de la nit. Al dia següent, quan la veia, li donava la carta en persona.

L'amor, 1956.

**“Querida Margarita,
Principio esta carta
con las palabras, repito,
querida Margarita.
El por qué pongo
querida, pues
sencillamente porque
lo siento, lo vivo, lo noto,
me lo oigo adentro.”**

"Venecia sin tí".

Vam anar de viatge a Venècia amb [redacted]. Vaig estar [redacted] la cançó de [redacted].
[redacted]. Un cop a Venècia, vaig voler [redacted].
llogar un passeig en gòndola només per a tu i per mi. I així, pels canals de la ciutat [redacted].
"Qué profunda [redacted] recordar el ayer cuando [redacted] recuerdo [redacted].
de amor. [redacted] en el atardecer [redacted] que [redacted].
a buscar. Qué callada quietud, [redacted] un amor [redacted].
faltas tú! [redacted] está. Qué tristeza [redacted].
yo [redacted] está. Qué tristeza [redacted] gris. [redacted].
luz [redacted] hacia soñar. Qué callada [redacted].
quietud, qué tristeza sin fin, [redacted] si me faltas tú. Ni [redacted].
la luna al [redacted] qué triste [redacted] murió el [redacted].
sin tu amor. [redacted] a adios que [redacted] olvidar, [redacted].
hoy Venecia sin tí. [redacted] está."

Noche de ronda. qué triste pasa, qué [redacted] Noche de ronda, [redacted] mi corazón. Luna que se quiebra [redacted] la tiniebla de mi soledad, ¿a dónde vas? Dime si esta noche tú te vas de ronda como ella se fue, ¿con quién está? [redacted] quiero, dile que [redacted] tanto esperar, que vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas, [redacted] Dile que la quiero, dile que me muero [redacted] esperar, que vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas, que se acaba por llorar. Noche de ronda, [redacted] triste [redacted] balcón. Noche de ronda, cómo me hiero, cómo lastima mi corazón. Luna que se quiebra sobre la tiniebla de mi soledad, [redacted] Dime si esta noche tú te vas de [redacted] quién está? Dile que la quiero, dile que me muero de tanto esperar, que vuelva ya. Que las rondas no [redacted] que hacen daño, que dan penas, que se acaba por [redacted] la quiero, dile que me muero de [redacted] vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas, que se acaba por llorar. Noche de ronda, que [redacted] triste cruza por mi balcón, [redacted] cómo [redacted] cómo lastima mi corazón. Luna que se quiebra sobre la tiniebla de mi soledad, [redacted] si esta noche tú te [redacted] ella se fue, ¿con quién está? Dile que la quiero, dile que me muero de tanto esperar, que vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas, que se acaba por llorar. Dile [redacted] que me muero de tanto esperar, [redacted] ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas, que se acaba por llorar. Noche [redacted] qué triste cruza por mi balcón. Noche de ronda, cómo me hiero, cómo lastima mi corazón. Luna que se quiebra sobre la tiniebla de mi soledad, [redacted] tú te vas de [redacted] ¿con quién está? Dile que la quiero, dile que me muero de tanto esperar, que vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, [redacted] penas, que se acaba [redacted] la quiero, [redacted] me muero de tanto esperar, que vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas, que se acaba por llorar. Noche de ronda, qué triste pasa, qué triste [redacted] Noche de ronda, cómo me hiero, [redacted] mi corazón. Luna que se quiebra sobre la tiniebla de mi soledad, ¿a dónde vas? Dime si [redacted] te vas de ronda como ella se fue [redacted] la quiero, dile que me muero [redacted] que vuelva ya. Que las rondas no [redacted] que hacen daño, que dan penas, que se acaba por llorar. Dile que la quiero, dile que me muero de tanto esperar, que [redacted] las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas, que se acaba por llorar. Noche de ronda, qué triste [redacted] por mi balcón. Noche de ronda, cómo me hiero, cómo lastima mi corazón. Luna que se [redacted] la tiniebla de mi [redacted] dónde vas? Dime si esta noche tú te vas de ronda como ella se fue, ¿con quién está? [redacted] me muero de tanto esperar, que vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas, [redacted] llorar. Dile que la quiero, dile que me [redacted] que vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas, que se acaba por llorar, [redacted] pasa, qué triste cruza por mi balcón. Noche de ronda, cómo me hiero, cómo lastima mi corazón. Luna que se quiebra sobre la [redacted] vas? Dime si esta noche tú te vas de ronda como ella se fue, ¿con quién está? Dile que la quiero, dile que me muero de tanto esperar, que vuelva ya. Que las rondas no [redacted] hacen daño, que [redacted] la quiero, dile que me

Noche de
mi corazón. Luna que se quiebra
¿con quién está? Dime si esta noche tú te vas de ronda
quiero, dile que
que vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño,
Dile que la quiero, dile que me muero
que se acaba por llorar. Noche de ronda,
balcón. Noche de ronda, cómo me hiere, cómo lastima mi
luna que se quiebra sobre la tiniebla de mi soledad,
¿con quién está? Dile que
dile que me muero de tanto esperar, que vuelva ya. Que las rondas no
que hacen daño, que dan penas, que se acaba por
dile que me muero de
vuelva ya. Que las rondas no
que hacen daño, que dan penas, que se acaba por llorar. Noche de
triste cruza por mi balcón.
cómo lastima mi corazón. Luna que se quiebra sobre la tiniebla de
¿con quién está? Dile que la quiero, dile que me muero de tanto esperar,
vuelva ya. Que las rondas no son buenas, que hacen daño, que dan penas,
se acaba por llorar. Dile
que me muero de tanto esperar,
que se acaba por llorar. Noche
Noche de ronda, cómo me hiere, cómo lastima mi
sobre la tiniebla de mi soledad,
¿con quién está? Dile que
de tanto esperar, que vuelva ya. Que las rondas no
penas, que se acaba
de tanto esperar, que vuelva ya
que dan penas, que se acaba
triste
corazón. Luna
si

d'enamorats

acabar d'enamorats

meva mare. Volem anar a veure la

carres de la ciutat de

estimar per sempre

La Margarita
El Manel
El [redacted]
El Caco
L'Hijomió
[redacted]
El Vidal
El Pastillas
[redacted]
El Brascó
[redacted]

Bufar espelmes.

Elsoniversaris
a
especial,perquè
a
fruites,ellaéslareina
de
postre.
carajillo

Són moments en els que tinc l'excusa perfecta per
i brindar amb una copa de cava. Es un moment
. Jo vaig néixer a de i el
celebració.
Així que tenim
! Una , una altra de patates i , una
mai a taula. De
per a celebrar el puro i el

La calçotada a [redacted]

Expert calçotaire. M'encarregava de tot, des del [redacted]. La llenya, el foc, els calçots i que no faltés el [redacted]. La preparació començava dies abans. La [redacted] era l'encarregada de portar la carn, ja que tenia la parada al Mercat de Sants; nosaltres, portàvem els calçots i [redacted]; el [redacted] portava el cava i [redacted] postre.

Quan arribava el dia, [redacted] per a baixar a la casa de [redacted] de la tieta Tall. Nosaltres hi arribàvem amb el cotxe del Tete, [redacted] mati. Un cop ja hi erem, el nen Salva, el [redacted] el Tete i jo ens posàvem a fer el foc. [redacted] porró de vi ja corria. [redacted] Mentrestant, les dones preparaven la carn i l'aperitiu a la cuina. Els nens, [redacted] a buscar cargols i [redacted] pel jardí.

Era un dinar llarg. Un dinar d'aperitiu, calçots amb romesco, patates al caliu, [redacted] i de postre lioneses de [redacted]. Entre [redacted]. El [redacted] sempre li [redacted] nata [redacted].

[redacted] Mentre els homes feiem sobretaula entre cafès, cava i puros, els nens jugaven a [redacted] amb [redacted] a trencar l'olla. Preparàvem unes [redacted] i caramels. La Bertalina i el Pollito eren qui [redacted]. Després, [redacted] adults, que en el fons, erem com nens. Les calçotades a Castelfels eren tot un esdeveniment. Era un dels dies que més gaudia de la meua família.

El llimoner de

—
Els protagonistes d'aquests records perduts i trobats

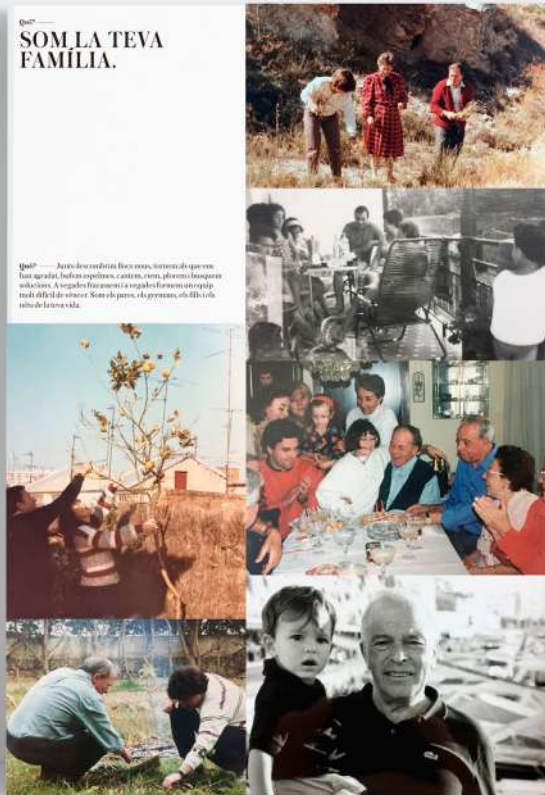
El Pep ha tingut una vida plena. Plena de moments, plena d'anècdotes i de gent estimada amb qui ha compartit totes aquestes històries. Tots ells han patit l'Alzheimer del seu pare, marit, avi, tiet, germà, amic.

—
La Margarita. La seva dona, l'amor de la seva vida.
La Perla del Caribe. La seva primera filla, la Margarita.
El Tete. El seu fill, el Pep.
La nena Mar. La seva jove, la Maria del Mar.
La Bertulina. La seva primera néta, la Berta.
El Pollito. La seva néta, la Maria.
El Richardman. El seu tercer nét, el Ricard.
El Pepito. El seu gendre, el Pepe.
La tieta Tall. La seva germana, la Maria.
El Salvador. El seu cunyat.
El nen Salva. El seu nebot.
La Concep. La dona del nen Salva.
La Ramona. La seva consogre.
El Joan. El seu consogre.
La Teres. La seva cunyada, la Mercè.

—
El Manel. Del Mediterrani. Millor amic i padri de boda.
El Reca. Del Mediterrani. Amic de la infància.
El Vidal. Del Mediterrani. Amic de l'ànima.
El Batlle. L'Hortis. El Caco. El Teclas. L'Hijomío. El Paulino.
El Tigre. El Pastillas. El Benito. El Vallès. El Brascó. El Florit. El Paco. El Joan Ferri. El Jaume. El Xinito. L'Agulló. La Maria. El Pere Ferri. El Viceversa. La Ramona. La Nuri. Del Mediterrani. Amics de la colla.

—
La Lina. La dona del Joan Ferri.
L'enterramorts. El veí del pis de dalt del carrer Gavà, l'avi Alfredo.
La senyora Rosita. La veïna del pis de dalt del carrer Gavà, dona de l'avi Alfredo.
La Pepita Frigola. Amiga de la Margarita.
El Ramón. Marit de la Pepita Frigola.
La Clari. Millor amiga de la Margarita.
La Ortensia. Germana de la Clari.
La Anita. Amiga de la colla de la Margarita.

Resultat final
Pòsters

...ral amb Via Laietana

de la Pons.
de treballador

...taller, però havies parat a comprar-
...preferits de licor a la Bomboneria

— La Margarita

— La nostra habitació del pis del carrer Gavà

— **Paris amb ulls d'enamorats.**
1960

Paris va ser el destí del nostre primer viatge a l'estranger, el viatge de noces. La ciutat tenia una llum màgica; els seus carrers ens van acabar d'enamorar. Ens vam allotjar a la casa d'una cosina de la iaia Carmeta, de la teva mare, perquè no teníem més diners. Volíem anar a veure la Plaça de la Concòrdia i ens vam perdre entre els carrers de la citée de l'amour, però tampoc ens va importar molt perquè estàvem junts i ningú més ens mirava.

...r de pis.
...clusió
...ars i a
...iset.

— La Margarita

**Les tardes de diumenge són per a ballar!
Liceo.
Festeig**

No perdonaves ni un cap de setmana
nostres aficions i ara a més
un ball del famós i gran
lloc preferit de tot el país
passarem cada cap de setmana
amb. La gran festa de
festa en cada cap de setmana
les nostres aficions i ara a més
un ball del famós i gran
lloc preferit de tot el país
passarem cada cap de setmana
amb. La gran festa de
festa en cada cap de setmana

Resultat final
Conjunt

Conclusions

Un cop finalitzat el projecte, penso en el que m'ha fet arribar fins aquí. Un avi malalt d'Alzheimer, una família implicada en la malaltia, una passió pel disseny i per poder tenir una peça única, un treball íntim que desperta sentiments.

Hem estimat la vida volia emocionar a través del disseny editorial. Crec que ho ha aconseguit. Tothom té dret a recordar qui és i el que ha viscut. Tothom té dret a ser recordat. I jo tenia moltes ganes d'enviar aquest missatge a qui tingui aquest projecte a les seves mans. L'Alzheimer deixa buits en el malalt i en el seu entorn. Per això, aquest treball és per a tots.

El problema que es planteja al principi del projecte és el d'una persona malalta a la qual li falten fragments de la seva vida. Considero que **Hem estimat la vida** ajuda a solucionar aquest fet, ni que sigui per uns segons, mentre es comparteixen les vivències amb el malalt.

A més a més, a nivell conceptual i a través del disseny gràfic es treballa expressar el sentiment de buidor, la

sensació de que falten parts de vida. Crec que amb les tècniques utilitzades tant a la publicació (retalls, parts en blanc i guixades) com als pòsters (troquel que permet anar separant cada història) s'aconsegueix transmetre.

També crec que amb la composició, format, l'elecció tipogràfica i decisions de color i de fotografia, creem unes peces íntimes, delicades i properes, històries que es narren a cau d'orella, que és el que el contingut d'aquest treball requereix.

A nivell personal, estic molt satisfeta amb aquest projecte. Tenia la necessitat de fer disseny gràfic no perquè sigui bonic, sinó perquè realment solucioni un problema i aconsegueixi transmetre una sensació. De fet, el treball de conceptualització ha portat més hores que el de realització. I he après que quan hi ha una idea darrera, és molt més fàcil produir; el més difícil és pensar.

L'Alzheimer és silenciós. Mai és senzill entrar dins una malaltia així i plasmar-la en un projecte editorial. Espero poder haver aprofitat una mica més aquesta realitat que la societat viu, amb un

testimoni real en primera persona i indagant en les seves històries més íntimes i tan plenes de vida. Aquest projecte ha tirat endavant gràcies a la col·laboració de la Margarita Moreno, la seva dona, que ha relatat cadascuna de les experiències narrades en el llibre i en els pòsters. I també perquè en Pep Escasany, l'avi, ha tingut Alzheimer i he tingut la sort de poder-lo viure i aprendre d'ell quan ja havia deixat de ser ell.

He gaudit ideant i buscant referents, he gaudit elaborant i també veient el resultat final. Només espero que qui estimi el disseny gràfic i en general qui estimi els seus records, senti la delicadesa i el tacte amb el qual s'ha fet **Hem estimat la vida**. I s'emocioni, com he fet jo durant tot aquest procés.

Bibliografia

Ambrós, J. ; Folguera, T. (Producers) & Salvat, J. (Director). (2009). Bucarest, la memòria perduda [Documental]. Catalunya: Televisió de Catalunya. Disponible a: <http://www.ccma.cat/tv3/alcarta/programa/bucarest-la-memoria-perduda/video/4808392/>.

Caldwell, C., Zappaterra, Y., & López Ruiz, A. (2017). *Diseño editorial* (2ª ed.). Barcelona: Gustavo Gili.

Daniels, M (2010). Into Oblivion. *Maja Daniels Photographer*. Disponible a: http://majadaniels.com/projects/into-oblivion/#PHOTO_39 [maig 2018].

Fundació Pasqual Maragall. Disponible a: <https://fpmaragall.org/> [juny 2018].

Ivern, O. (Productor) & Bosch, C. (Director). (2010). Bicicleta, cullera, poma [Documental]. Catalunya: Cromosoma TV produccions, Televisió de Catalunya (TV3), Televisión Española (TVE).

L.Ferrado, M (2017). L'àvia (o l'avi) té Alzheimer. *Criatures*. Disponible a: https://criatures.ara.cat/familia/com-viuen-infants-avis-alzheimer_0_1748825104.html [juny 2018].

Paper Journal. Disponible a: <http://paper-journal.com> [juliol 2018].

Peña-Casanova, J. (1999). *El llibre de la memòria*. Disponible a: https://fiapam.org/wp-content/uploads/2012/10/LibroAlz6_esp.pdf [Juny 2018].

PRINT Magazine. The 2017 Regional Design Awards Winner Galleries. Disponible a: www.printmag.com/regional-design-awards-2017-winner-galleries [juny 2018].

Vallès, R. (Productor) & Torres, S. (Director). (2018). La música és vida [Documental]. Catalunya: Televisió de Catalunya. Disponible a: <http://www.ccma.cat/tv3/alcarta/programa/la-musica-es-vida/video/5764574/>.

Hem estimat la vida.
Una història sobre l'Alzheimer.